

19. januar 2011

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Statsfængslet Østjylland den 9. og 10. oktober 2007

OPFØLGNING NR. 3

J.nr. 2007-2705-628/PH

Indholdsfortegnelse

Ad 3.8.	Besøgslokaler/-lejligheder	2
Ad 4.2.	Undervisning	4
Ad 5.1.3.	Bedre busforbindelser	6
Ad 5.1.5.	Tv-kanaler	7
Ad 6.1.	Talsmandsordning	8
Ad 6.6.	Bøger og aviser	9
Ad 6.7.	Besøg	10
Ad 6.8.	Personaleforhold	12
Opfølgning		12
Underretning		12

Den 22. juni 2010 afgav jeg en opfølgingsrapport nr. 2 om min inspektion den 9. og 10. oktober 2007 af Statsfængslet Østjylland. I rapporten meddelte jeg at jeg afventede tilbagemeldinger på nogle forhold.

Jeg har herefter modtaget en udtalelse af 21. september 2010 og en e-mail af 22. september 2010 med bilag fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, herunder en udtalelse af 26. juli 2010 fra Statsfængslet Østjylland.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad 3.8. Besøgslokaler/-lejligheder

Jeg bad fængslet om at oplyse om familierummet nu var taget i brug og om en kopi af retningslinjerne for brugen af rummet.

Det fremgår af statsfængslets udtalelse at familierummet på det tidspunkt endnu ikke var taget i brug. Det skyldtes at det i forbindelse med klargøring af rummet til ibrugtagning viste sig at den trævvæg med glasparti der adskiller familierummet fra personalekontoret, ikke var lydtæt. Væggen er nu lydisoleret, og fængslet forventede at tage familierummet i brug i den kommende uge. Med e-mailen af 22. september 2010 har direktoratet sendt mig en kopi af fængslets meddelelse af 21. september 2010 til personalet og de indsatte om ibrugtagning af rummet.

Fængslet har samtidig vedlagt kopi af retningslinjer af 22. juli 2010 for brug af familierummet.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger

Jeg har noteret mig det oplyste, og at fængslet har udarbejdet retningslinjer for brugen af familierummet.

Det fremgår bl.a. af retningslinjerne at det ikke er tilladt at ryge i familierummet.

Efter § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 907 af 16. juli 2007 om begrænsning af indsattes ret til at ryge i eget opholdsrum mv. er det tilladt indsatte at ryge under besøg i individuelle besøgsrum, medmindre besøget er overvåget af personalet. Der er ingen undtagelser fra denne regel, herunder for besøgsrum der er specielt indrettet til besøg af børn.

Selv om jeg har forståelse for hensynene bag forbuddet mod rygning i familiebesøgsrummet, er forbuddet efter min opfattelse ikke i overensstemmelse med den nævnte bestemmelse. Jeg henviser i den forbindelse også til direktoratets udtalelse af 29. juni 2009 i anledning af spørgsmålene i den endelige rapport om rygning når der er terrasser til besøgsrum og i besøgslejlighederne. Heri anførte direktoratet at det "kræver lovændring, før rygning i besøgslokalerne kan forbydes". Det gælder som anført af direktoratet også selv om de indsatte og deres besøgende har uhindret adgang til en terrasse eller et gårdtursareal under hele besøget. Institutionerne kan kun opfordre til at rygning foregår udendørs når det er muligt.

Jeg henstiller derfor til fængslet at slette forbuddet mod rygning i retningslinjerne. Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i anledning af min henstilling.

Retningslinjerne giver mig ikke i øvrigt anledning til bemærkninger.

Statsfængslet havde oplyst at alle indsatte, pårørende og børn der anvender besøgslokalerne i afdeling E og F, inden besøgets start orienteres om at de har mulighed for at låne diverse legetøj, PlayStation, spil mv., og at personalet går meget op i at orientere de indsatte og de pårørende om de muligheder der findes under besøget.

Jeg anbefalede fængslet at overveje at supplere den mundtlige orientering med skriftlig orientering, enten i det skriftlige materiale der allerede findes (bl.a. på fængslets hjemmeside) eller ved opslag i besøgsafdelingen.

Statsfængslet har oplyst at orientering om lån af legetøj nu er anført på fængslets hjemmeside under menupunktet besøgstilladelse – vejledning i forbindelse med besøg.

Fængsler har videre oplyst at besøgsafdelingens legetøj i forbindelse med ibrugtagning af familierummet vil blive anbragt i indgangspartiet til besøgsbygningen som alle besøgende, bortset fra besøgende til afdeling E, går igennem.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad 4.2. Undervisning

Statsfængslet havde oplyst at de indsatte på grund af den meget pressede økonomi som fængslet havde haft siden det blev taget i brug den 1. oktober 2006, ikke var blevet tilbudt uddannelsesvejledning. Fængslet havde i stedet valgt at bruge de meget få ressourcer på undervisningsområdet til undervisning af de indsatte.

Direktoratet havde oplyst at direktoratet i forbindelse med kontraktforhandlingerne for 2010 havde bevilget 500.000 kr. til at støtte undervisning og uddannelse i fængslet. På den baggrund var det direktoratets forventning at de planlagte initiativer ville blive genoptaget, hvilket direktoratet ville understrege over for fængslet.

Jeg bad om at få oplyst om de nævnte initiativer nu var genoptaget som forventet af direktoratet.

Statsfængslet har oplyst at de 500.000 kr. som fængslet i forbindelse med kontraktforhandlingerne for regnskabsåret 2010 fik tilført til at styrke undervisningsområdet, er blevet anvendt udelukkende til ansættelse af ekstra lærerkræfter. Fængslets undervisningstilbud er hermed blevet forøget med 51 lektioner om ugen. Fængslet tilbyder derudover vejledning om uddannelse ved indsættelsen og opfølgende vejledning efter den indsatte's ønske. I forbindelse med sikring af handleplansforløb deltager en lærer ved møderne om den indsatte's handleplan så uddannelsesforløbet kan evalueres.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Fængslet arbejdede på at omdanne to produktionshaller på afdeling D til en værkstedsskole inden for bygge- og anlæg, og fængslet håbede at en sådan skole kunne være klar omkring årsskiftet 2010/2011.

Jeg bad fængslet om at underrette mig om hvad der videre skete vedrørende dette forhold.

Statsfængslet har oplyst at fængslet har måttet sætte planerne om at omdanne de to værkstedshaller på afdeling D til værkstedsskole (med henblik på at tilbyde de indsatte virksomhedsforlagte AMU-kurser inden for bygge- og anlægsvirksomhed) i bero. Det skyldes at Undervisningsministeriet har meddelt direktoratet at der ikke kan oprettes virksomhedsforlagte AMU-kurser i kriminalforsorgens institutioner inden for det gældende regelsæt.

Statsfængslet har videre anført at tilsvarende uddannelses tilbud efter fængslets opfattelse i så fald ikke vil kunne iværksættes omkostningsfrit. Fængslet overvejer derfor i stedet sammen med direktoratet at flytte den nuværende kuvertproduktion på afdeling D til Statsfængslet i Nyborg og Anstalten ved Herstedvester og herefter flytte fængslets tekstilværksted i afdeling A til de to produktionshaller på afdeling D.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om at blive underrettet om resultatet af disse overvejelser. Hvis tekstilværkstedet flyttes til afdeling D, beder jeg desuden om at få oplyst hvad de indsatte på afdeling A vil få tilbudt af beskæftigelse til erstatning for arbejdet i tekstilværkstedet.

Jeg bad om underretning om resultatet af direktoratets drøftelser med fængslet om implementeringen af VOKS.

Statsfængslet har oplyst at der den 14. juni 2010 blev afholdt møde mellem fængslet og direktoratet om mulighederne for implementering af VOKS-modellen i Statsfængslet Østjylland. Det kunne på mødet konstateres at mulighederne for at indføre VOKS-modellen i form af virksomhedsforlagt AMU-værkstedsskole i afdeling D ikke var til stede da Undervisningsministeriet som nævnt har meddelt direktoratet at der ikke kan oprettes virksomhedsforlagte AMU-kurser i kriminalforsorgens institutioner.

Spørgsmålet om mulighederne for at indføre VOKS-modellen i form af EUD-grundforløb (erhvervsuddannelsesforløb) i metalværkstedet og møbelværkstedet blev ligeledes drøftet. Det blev aftalt at fængslet snarest muligt skulle begynde processen med at afdække værkstrenes faglige kompetencer for at undersøge om de vil kunne stå for undervisningen i sådanne forløb. Fængslet vil endvidere søge at udfærdige et estimat over udgifterne ved eventuel etablering af EUD-grundforløb. Når det er sket, vil fængslet drøfte de videre muligheder med direktoratet.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger og har supplerende oplyst at der løbende er kontakt med statsfængslet med henblik på at etablere EUD-grundforløb.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om at blive underrettet om hvad der videre sker vedrørende dette forhold.

Jeg afventede kopi af den vejledning om egenbetaling for selvstuderende der på tidspunktet for direktoratets sidste svar var i høring, og som direktoratet forventede ville blive udsendt i første halvår 2010.

Direktoratet har oplyst at en arbejdsgruppe med ansvar for ændringer i udgangsvejledningen har færdiggjort revisionen af punkt 88. Den nye formulering til punkt 88 skulle sendes til høring i fængslerne og forventedes på det tidspunkt færdigbehandlet i 2010.

Jeg har noteret mig det oplyste og afventer videre underretning når det nævnte punkt er ændret.

Ad 5.1.3. Bedre busforbindelser

Statsfængslet havde oplyst at fængslet ville rette henvendelse til Midttrafik igen for at få en ny drøftelse med henblik på endeligt at afklare hvilke muligheder der er for busbetjening af fængslet. Jeg bad fængslet om at underrette mig om udfaldet af denne henvendelse.

Statsfængslet har i et vedlagt notat af 23. juli 2010 redegjort nærmere for busbetjeningen i det område som fængslet ligger i. Det er i den forbindelse oplyst at Midttrafik forsøgmæssigt har omlagt en af ruterne (rute 110) så der på 4 ture (2 om lørdagen og 2 om søndagen) på ruten Horsens-Silkeborg og Silkeborg-Horsens standses ved et stoppested ud for kørselsvejen til fængslet. Gåafstanden til fængslet er hermed reduceret fra ca. 1500 til ca. 800 meter.

Statsfængslet har endvidere oplyst at en tælling som Midttrafik (rutinemæssigt) foretog i en weekend, viste at der på de 4 ture fra Horsens til fængslet var 2 personer der stod af ved fængslet, og at der på de 4 ture fra fængslet til Horsens var 3 personer der stod på. Statsfængslet har i den forbindelse oplyst at der den pågældende weekend var 51 besøgende om lørdagen og 46 besøgende om søndagen.

Statsfængslet konkluderer på den baggrund at der ikke er mange besøgende der benytter sig af muligheden for at køre med den rute hvor bussen standser tættere på fængslet.

Det fremgår yderligere af notatet at fængslet fortsat med Midttrafik drøftede muligheden for at omlægge flere af rute 110's ture. Fængslet har foreslået en omlægning af yderligere 3 ture der afvikles på hverdage.

Direktoratet har henholdt sig hertil og afventer de nye drøftelser.

Jeg har noteret mig det oplyste og afventer ligeledes underretning om resultatet af de nævnte drøftelser.

Jeg bad også om at blive underrettet om resultatet af en forelæggelse for Midttrafik af mulighederne for at etablere et læskur som de indsatte havde ønsket.

Statsfængslet har oplyst at Midttrafik har sendt fængslets henvendelse herom videre til Horsens Kommune som opgaven med stoppesteder og læskure hører under. Statsfængslet har endnu ikke fået svar på henvendelsen fra Horsens Kommune, men har skriftligt erindret om sagen.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og afventer underretning når fængslet har modtaget svar fra kommunen.

Ad 5.1.5. Tv-kanaler

Jeg bad fængslet om at oplyse mig om resultatet af et nyt møde med Telia Stofa om tv-dækningen som fængslet skulle have fordi det ikke havde været muligt at afklare hvad resultatet af et tidligere møde med Telia Stofa blev.

Fængslet har den 17. september 2010 telefonisk over for direktoratet oplyst at det er besluttet at indkøbe en tv-pakke hos Telia Stofa der ud over en "grundpakke" indeholder kanalerne Eurosport, Discovery, National Geographic, TV 2 film, TV 3 +, BBC World News samt en lang række Copy-Dan kanaler. Valget af denne pakke vil ikke medføre øgede udgifter for de indsatte.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad 6.1. Talsmandsordning

Jeg bad om at få oplyst om den talsmand (og suppleant) der kan vælges på afdeling "A/afsonere", repræsenterer både kvindeafdelingen og afdelingen for mænd med styret fællesskab.

Statsfængslet har oplyst at sammensætningen af klientellet på afdeling A er ændret efter min inspektion. Afdeling A benyttes nu kun som arrestafdeling. De kvindelige afsonere er flyttet til Statsfængslet i Ringe, og afsnittet for indsatte med styret fællesskab findes nu på afdeling B. De indsatte på dette afsnit har mulighed for at vælge deres egen talsmand og er således ikke repræsenteret af talsmanden for de øvrige indsatte på afdeling B.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste. Hvis fængslet igen får (eller har fået) et afsnit for kvinder, går jeg ud fra at de indsatte på dette afsnit også vil have mulighed for at vælge deres egen talsmand.

Jeg henledte desuden opmærksomheden på at fængslets regler om talsmandsvirksomheden manglede oplysning om hvor ofte der afholdes valg af talsmand, jf. talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1, nr. 2. Jeg gik ud fra at det vil blive indført.

Statsfængslet har hertil oplyst at ændringer i reglerne om talsmandsvirksomhed kræver forelæggelse for fængslets samarbejdsudvalg og drøftelse med talsmændene, jf. talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 3. Indføjelser af oplysning om hvor ofte der skal afholdes nyvalg, ville blive taget med på første møde i samarbejdsudvalget efter sommerferien og derefter drøftet med de indsatte. Herefter ville det blive indført i reglerne hvor ofte der afholdes valg. Statsfængslet har supplerende over for direktoratet oplyst at spørgsmålet var sat på dagsordenen til et møde i samarbejdsudvalget den 7. oktober 2010.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og går ud fra at spørgsmålet har været drøftet, og at det nu fremgår af fængslets regler om talsmandsvirksomheden hvor ofte der afholdes valg af talsmand.

Ad 6.6. Bøger og aviser

Jeg bad om at få oplyst om de indsatte har mulighed for at få indflydelse på valget af aviser.

Statsfængslet har oplyst at spørgsmålet om valg af aviser kan rejses både gennem talsmændene og af de indsatte der måtte være interesserede i en bestemt avis.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets udtalelse og har samtidig oplyst at direktoratet imidlertid over for fængslet har understreget at indsatte skal have medindflydelse på valg af aviser. Statsfængslet har over for direktoratet i den forbindelse oplyst at det også er praksis i fængslet.

Jeg har noteret mig det oplyste.

For så vidt angår tilgængeligheden af udenlandske aviser tilkendegav direktoratet at det mest hensigtsmæssige vil være at der er en fast procedure for information herom. Direktoratet ville følge op på dette over for statsfængslet, og jeg bad om underretning om resultatet af denne opfølgning.

Statsfængslet er i sin udtalelse gået ud fra at direktoratet svarede på dette spørgsmål, og direktoratet har i sin udtalelse anført følgende:

”Statsfængslet har oplyst at indsatte i statsfængslet, der ønsker internationale tidsskrifter i forbindelse med biblioteksbesøg, kan henvende sig til bibliotekaren, der har mulighed for at printe artikler og lignende ud til de indsatte fra en international tidsskrifts-database.

Direktoratet kan henholde sig til fængslets oplysninger.”

Jeg er enig med direktoratet i at det er hensigtsmæssigt at der er en fast procedure for information om adgangen til udenlandske aviser.

Jeg går ud fra at der også kan udskrives udenlandske aviser fra den nævnte internationale database. Da direktoratets udtalelse ikke forholder sig til spørgsmålet om at etablere en fast procedure for orientering af de udenlandske indsatte om deres adgang til udenlandske aviser, beder jeg direktoratet om at oplyse nærmere om direktoratets overvejelser med hensyn til opfølgning over for fængslet vedrørende dette forhold.

Ad 6.7. Besøg

Jeg havde anbefalet at fængslet tydeliggjorde det oplyste på fængslets hjemmeside om besøgstiderne på afdeling E der omfatter både den særligt sikrede afdeling og afdelingen for negativt stærke indsatte, f.eks. ved blot at fjerne "Den særligt sikrede afdeling". Fængslet havde oplyst at den foreslåede ændring var gennemført, men ved opslag på fængslets hjemmeside den 8. juni 2010 havde jeg konstateret at ændringen ikke var gennemført som anført. Jeg bad om fængslets bemærkninger til det.

Statsfængslet har oplyst at den ændring som jeg havde anbefalet, var gennemført på det tidspunkt hvor fængslet orienterede mig om ændringen. En gammel version af fængslets hjemmeside blev imidlertid ved en fejl genbrugt da et nyt hostingfirma overtog arbejdet med at opdatere hjemmesiden. Statsfængslet har i den forbindelse henvist til en vedlagt e-mail-korrespondance mellem den ene af fængslets viceinspektører og de medarbejdere der er involveret i arbejdet med fængslets hjemmeside.

Fængslet har endelig oplyst at hjemmesiden nu på ny er udformet i overensstemmelse med mine anbefalinger.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ordningen med besøgslejligheder i Statsfængslet Østjylland havde været særskilt evalueret. Jeg bad om at modtage kopi af den nævnte evaluering og af justerede retningslinjer samt om oplysning om de ændringer der var foretaget med hensyn til de fysiske forhold.

Statsfængslet har vedlagt en e-mail af 2. september 2009 med bilag til direktoratet der omfatter fængslets evaluering af 25. august 2009 samt et notat af 8. januar 2010 fra direktoratet.

Endvidere har fængslet vedlagt instruks V-6 af 22. juli 2010 om brug af besøgslejlighederne. Instruksen er senest revideret i forbindelse med udfærdigelse af retningslinjer for familierummet og legepladsen.

Endelig har fængslet oplyst at der er indkøbt grill, fryser og kombiovne til lejlighederne, jf. i øvrigt instruksens beskrivelse af inventar mv. Det fremgår af det vedlagte materiale at det blev efterlyst i forbindelse med evalueringen (der som nævnt i opfølgingsrapport nr. 2 også omfattede en tilfredshedsundersøgelse blandt brugerne af lejlighederne).

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Af fængslets indstilling og direktoratets notat fremgår det at ordningen overordnet har fungeret tilfredsstillende (jf. også min gengivelse af tidligere oplysninger om evalueringen i opfølgingsrapport nr. 2). Den væsentligste ændring i ordningen er en udvidelse af målgruppen fra indsatte med domme på 8 år og derover til indsatte med domme på 5 år og derover. Der er også sket andre justeringer i regelsættet, bl.a. skal tilsyn når der er børn til stede i lejlighederne, ikke ske på forud fastlagte tidspunkter.

Beløbsgrænsen på 300 kr. som de indsatte var utilfredse med, jf. nærmere den endelige rapport, er ikke ændret.

Det fremgår også af det vedlagte materiale at direktoratet i et brev af 3. juli 2008 til de indsatte på afdeling E (afsnittet for negativt stærke indsatte) har fastslået at de indsatte på dette afsnit ikke kan benytte besøgslejlighederne. Der er således ikke – som ønsket af de indsatte på dette afsnit, jf. den endelige rapport – sket ændringer på dette punkt.

Fængslet har desuden efter direktoratets anmodning overvejet at give familier med længerevarende besøg med overnatning mulighed for midlertidigt at afbryde besøget, men ikke fundet grundlag for. Direktoratet har imødekommet fængslets indstilling.

Det vedlagte materiale henviser til andet materiale der ikke er vedlagt.

Jeg har noteret mig det der fremgår af det vedlagte materiale om evalueringen af ordningen med besøgslejligheder. Jeg har ikke fundet anledning til at bede om også at få det materiale som der henvises til i det vedlagte materiale.

Da det blev oplyst at de spørgsmål som en indsat havde rejst om telefonisk kontakt med omverdenen under et weekendbesøg i en besøgslejlighed, jf. min gengivelse heraf i den endelige rapport, ville indgå i evalueringen, og der ikke fremgår noget om de nærmere overvejelser herom i det vedlagte materiale, beder jeg dog om nærmere oplysninger om disse overvejelser.

Ad 6.8. Personaleforhold

Jeg noterede mig at direktoratet ville underrette mig om resultatet af evalueringen af projektet "Vejen til en bedre arbejdsdag ved Statsfængslet Østjylland" som Crecea på daværende tidspunkt var i gang med at bearbejde resultatet af. Resultatet skulle herefter i marts 2010 præsenteres for ledelsen og samarbejdsudvalget og siden hen gennemgås for fængslets afdelinger.

Statsfængslet har oplyst at evalueringen fortsat er ved at blive udarbejdet. Fængslet forventede at evalueringen kunne foreligge i løbet af kort tid.

Direktoratet har henholdt sig hertil og har oplyst at evalueringen vil blive sendt til mig når den foreligger.

Jeg har noteret mig det oplyste og afventer videre underretning når evalueringen foreligger.

Opfølgning

Jeg afventer fortsat tilbagemelding på enkelte forhold, jf. de enkelte punkter ovenfor. Jeg beder også denne gang om at fængslets svar sendes gennem direktoratet.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet Østjylland, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i fængslet.

Lenart Frandsen
Inspektionschef